

A magyar mezőgazdaság helyzete az EU-ban

Az elmúlt hónapokban két olyan kiadványt adott közre a *Központi Statisztikai Hivatal* (KSH), melyben szereplő nemzetközi adatok lehetőséget adnak mezőgazdaságunk helyzetének reális megítélésére. Ezek „*A mezőgazdaság szerepe a nemzetgazdaságban, 2012.*” című összeállítás, és a „*Magyar statisztikai évkönyv, 2012.*”. Mindkét kiadvány azért fontos, mert saját adatainkat összehasonlítva más országokéval kiderülhetnek mezőgazdaságunk jó vagy kevésbé jó eredményei, és ez segítheti a hibák kijavítását.

Az adatok értékelése

Mezőgazdaságunk állapota történelmünk során soha nem volt „nagyon jó”. A nyugati országok e téren is többnyire előttünk jártak, mi átmenetet képeztünk (képezünk) nyugat és kelet között. Ezért célszerű, ha mindenkor teljesítményünk indokolatlan dicsérete helyett szembenézünk a tényekkel, megismerjük és elismerjük hibáinkat, és próbáljuk követni az „élenjárókat”. Mivel országunk „jelentős”-nek ítélt mezőgazdasággal rendelkezik, valamint történelmünk során több alkalommal ezen a téren közelítettük meg leginkább a nyugati országok színvonalát (pl. az 1970-80-es években), ezért a legfejlettebb mezőgazdasággal rendelkező EU országokat, illetve ezek átlagos adatait célszerű összehasonlítási alapként választani, melyet „EU-6 jobb”-bal jelöltünk.

Hazánk mezőgazdaságának megítéléséhez ugyanis az EU-15, az EU-27, vagy a Csatlakozott 12 átlagos adata azért kevésbé megfelelőek, mert ezek között olyan „speciális” országok is vannak (pl. Luxemburg, Ciprus, Málta, illetve Finnország, Svédország stb.), melyek eredményei méretük és egyéb adottságaik miatt a miénkkel aligha vethetők össze. Ennek ellenére ezek az országok is szerepelnek a mellékelt 1. táblázatban. Ha méltatlanul dicsekedni akarnánk, úgy minta lehetne Bulgária és/vagy Románia is, míg ha csak csekély lemaradást szeretnénk bizonyítani, akkor eredményeinket Csehországhoz és/vagy Szlovákiához is hasonlíthatnánk. Ezek az országok viszont azért nem jó minták, mert az elmúlt mintegy 60 évük a miénkhez hasonlóan „problémás” volt, csak a rendszerváltás után az útjuk a miénknel kissé lejjebb, illetve feljebb kanyarodott. Ezért (megítélésünk szerint) jó mintát csak az EU-15 országokból lehet választani. (A hazai eredményeket – a táblázat adatai alapján – természetesen bármely országgal össze lehet hasonlítani.)

Lényeges azonban még az is, hogy hazánk helyzetének megítélése során nem ragadhatunk le az EU-nál. Célszerű kitekinteni a világ más országaira is, különösen az USA-ra, Brazíliára stb., mert az EU működése sok esetben, főleg a mezőgazdaság tekintetében (erősen) vitatható. Fontos továbbá, hogy reális összehasonlítás általában csak több év átlagos adatai alapján lehetséges, de erre ritkán van mód. Ezért **meg kell elégednünk olyan adatokkal, melyeket a statisztikák közölnek**, és ezekből kell (az időjárási és egyéb körülményeket figyelembe véve) a lehető legjobb következtetéseket levonni.

Az 1. táblázatban található mutatók értékelése némi gondot okoz azért, mert nem mindig egyértelmű az, hogy mely mutatónál kedvezőbb a nagyobb („n” jel) és melynél a kisebb érték („k” jel). Ezt – szubjektív döntésünk alapján – a „Sorrend” sor tartalmazza. Így pl. a termésátlagok (10-13. oszlopok), a mezőgazdasági területre jutó kibocsátás (33. oszlop), stb. esetében természetesen a nagyobb adatot ítéljük jobbnak, míg a mezőgazdasági területre fordított munkaerő-ráfordítás mennyisége (5. oszlop) egyértelműen akkor kedvező, ha a szám minél kisebb. Vannak azonban vitatható esetek, pl. a mezőgazdaságból származó bruttó hozzáadott érték (29. oszlop), vagy a mezőgazdaságban foglalkoztatottak arányának mértéke (4. oszlop). Többen azzal dicsekednek, hogy hazánkban e mutatók aránya sokkal nagyobb, mint a nyugati országokban, és ezt sikerként könyvelik el. Ezzel szemben az ország szempontjából előnyösebb, ha ezek az arányok kisebbek. Ennek oka az, hogy az előállított egy főre jutó bruttó termelési érték a mezőgazdaságban többnyire mérsékelt, mint az iparban és a szolgáltatásoknál, tehát az élőlátás-foglalkoztatás arányát a mezőgazdaságban csökkenteni, az iparban és a szolgáltatásoknál viszont növelni kell (lásd a fejlettebb országok adatait). De fontos ez azért is, mert a mező-

gazdaság támogatott, és ezt a támogatást a többi nemzetgazdasági ágaknak kell megtermelnie. Így egyértelmű, hogy *a mezőgazdaság jelentősebb aránya az ország szempontjából kedvezőtlen, mert ez az ipar és a szolgáltatás elmaradottságát jelzi.*

Az egyes mutatók megítéléséhez megállapítottuk a számszerű sorrendet, mely azt adja meg, hogy a hazai adat a legkedvezőbbhöz viszonyítva hányadik helyen áll. (Pl. az 1. oszlopban az „n 27/12” azt jelenti, hogy a nagyobb adat a kedvezőbb, ezért a nagyobb adatoktól a kisebb felé haladva a 27 ország adatából Magyarország a 12.) Fontos megjegyezni, hogy a Magyar statisztikai évkönyvben országcsoport-átlagok nem szerepelnek, így minden átlag a kiadványokban szereplő országadatok átlaga, tehát az EU-27 átlag is.

A mezőgazdaság adatai

Az 1. táblázatban a mezőgazdaság eredményeit bemutató 38 paraméter helyezéseinek (sorrendjének) átlaga 14,5, tehát a 27 EU tagországot figyelembe véve mezőgazdaságunk a táblázatban szereplő mutatók alapján csak **közepes „minősítést” kaphat**. Az egyes paraméterek helyezéseinek száma 7 esetben volt kisebb, mint 10. A 10. és 20. közötti helyezések száma 22, míg a 20.-nál nagyobbaké 9. Hazánk a legkedvezőbb eredményt a mezőgazdasági terület aránya (az összes területről) alapján érte el, mely 62,2 % volt (2. oszlop), ezzel a 3. lett. E mutatónál a legjobb eredményt az Egyesült Királyság produkálta 72,5 %-kal. Mezőgazdaságunkban a legrosszabb helyezést, a 24.-et a bruttó hozzáadott érték 4,5 %-os aránya kapta (29. oszlop), mert ennél nagyobb arányt csak Lettország (5,1 %), Bulgária (5,6 %) és Románia (7,5 %) produkált.

Az EU-27-ben a mezőgazdasági termelés volumenét (és színvonalát) is az EU-6-hoz tartozó országok uralják, hazánk elhanyagolható mennyiséget állít elő. Országunk 2,15 %-os terület-arányához viszonyítva (1. oszlop) gabonából nagyobb 4,73 %-ot (9. oszlop), míg gyümölcsből és állati termékekből kisebb arányt, pl. gyümölcsből 1,60 %-ot (15. oszlop), összes húsból 1,96 %-ot (24. oszlop), tehéntejből pedig csak 1,15 %-ot (26. oszlop) állítunk elő. Sajnálatos to-

1. táblázat Mezőgazdaságunk helyzete az EU-ban a legújabb KSH kiadványok adatai alapján

Ország	Az országok területének aránya az EU-27-es területből, %	Az mg.-i terület aránya a teljes EU-27-es területből, %	Gazdaságok száma 2007/2003, %	A mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya, %	Mezőgazdasági munkae- rőforrás, átlag, 2007/2003, %	Munkaerőford. átlag, 2007/2003, %	Mezőgazdasági munkae- rőforrás, átlag, 2007/2003, %	Gabonatermelés összesen		Termésátlag, kilogramm/hektár			Gyümölcs összesen		Állatállomány				
								ezertonna	EU-27 %-ában	ezertonna	EU-27 %-ában	búza	az EU-27 %-ában	kukorica	burgonya	ezertonna	az EU-27 %-ában	szarvasmarha, ezer db	16. 2011
Oszlopszám	1. 2011	2. 2008	3. 2007	4. 2011	5. 2012	6. 2007	7. 2012	8. 2011	9. 2011	10. 2011	11. 2011	12. 2011	13. 2011	14. 2011	15. 2011	16. 2011	17. 2011	18. 2011	19. 2011
Az adat éve*	n 27/12	n 27/3	n 27/3	k 27/18	k 27/17	k 27/5	k 27/17	n 22/8	n 22/8	n 22/12	n 22/12	n 16/13	n 22/14	n 17/10	n 17/10	n 24/18	n 24/18	n 24/12	n 24/12
EU-6**	29,2	55,4	91,9	2,0	37,2	90,8	48,1	142,427	49,22	7,325	142,3	11,273	45,198	13,309	21,9	49,555	57,0	76,896	51,4
EU-15**	74,9	43,9	92,7	3,8	46,4	89,5	60,0	205,703	71,08	5,764	112,0	11,423	35,516	52,899	87,1	74,372	85,5	122,447	81,9
Csatl. 12**	25,1	38,5	87,9	7,8	116,1	82,2	150,0	83,681	28,92	4,071	79,1	6,000	20,109	7,857	12,9	12,601	14,5	27,149	18,1
EU-27, ill. átlag	100,0	41,5	90,6	5,6	77,4	86,3	100,0	289,384	100,00	5,148	100,0	9,051	29,914	60,756	100,0	86,973	100,0	149,596	100,0
Magyarország	2,15	62,2	81,0	4,8	76,1	76,7	98,3	13,678	4,73	4,200	81,6	6,500	25,860	973	1,60	694	0,80	3,025	2,02
M.o./EU-6 %	7,4	112,3	88,1	244,9	204,5	84,5	204,5	9,6	9,6	57,3	57,3	57,7	57,2	7,3	7,3	1,4	1,4	3,9	3,9
Sortrend:																			
Belgium***	0,71	45,0	87,4	1,3	42,3	90,5	54,7	2,939	1,02	8,400	163,2	11,940	50,140	564	0,93	2,535	2,91	6,349	4,24
Dánia***	1,00	62,3	91,8	2,4	19,5	92,0	25,2	8,767	3,03	6,470	125,7	38,940	38,940	1,568	1,80	12,932	1,80	12,932	8,64
Egyesült Királyság***	5,61	72,5	106,8	1,2	16,3	96,9	21,1	21,485	7,42	7,750	150,5	41,880	41,880	423	0,70	9,933	11,42	4,441	2,97
Franciaország***	12,75	53,5	85,9	2,9	26,3	88,0	34,0	65,688	22,70	6,530	126,8	10,190	48,560	9,492	15,62	19,071	21,93	13,987	9,35
Hollandia***	0,86	51,8	89,8	2,5	87,7	88,6	113,3	1,610	0,56	7,780	151,1	12,340	46,060	821	1,35	3,885	4,47	12,429	8,31
Németország***	8,25	47,4	89,9	1,6	31,0	88,5	40,1	41,938	14,49	7,020	136,4	10,620	45,610	2,573	4,23	12,563	14,44	26,758	17,89
Ausztria	1,94	37,8	95,2	5,1	39,1	93,1	50,5	5,711	1,97	5,850	113,6	18,390	35,710	1,357	2,23	2,013	2,81	3,134	2,09
Finnország	7,82	6,8	91,0	4,2	34,2	74,2	44,2	3,739	1,29	3,850	74,8	27,590	27,590	914	1,05	1,335	1,05	1,335	0,89
Görögország	3,05	30,8	104,3	12,3	97,2	92,6	125,7	4,664	1,61	3,130	60,8	11,910	26,640	3,152	5,19	627	0,72	1,109	0,74
Irország	1,61	59,8	94,6	4,3	39,4	91,6	51,0	2,512	0,87	9,860	191,5	34,400	34,400	6,493	7,47	1,549	7,47	1,549	1,04
Luxemburg	0,06	50,5	93,9	1,2	29,3	94,7	37,9	37,9	6,74	3,840	74,6	9,800	24,920	17,353	28,56	5,832	6,71	9,321	6,23
Olaszország	6,97	44,3	85,5	3,7	86,3	88,2	111,5	19,503	0,31	1,370	26,6	7,150	14,710	1,712	2,82	1,503	1,73	1,985	1,33
Portugália	2,13	40,6	76,6	8,6	94,3	74,3	121,9	895	7,46	3,460	67,2	10,470	30,230	15,452	25,43	5,923	6,81	25,635	17,14
Spanyolország	11,70	48,9	91,5	4,2	35,7	97,0	46,1	21,601	1,61	5,380	104,5	31,840	31,840	1,512	1,74	1,483	1,74	1,483	0,99
Svédország	0,41	6,8	107,0	2,0	17,6	92,7	22,7	4,651	220,7	80,5	220,7	80,5	220,7	231	0,38	1,344	1,55	1,749	1,17
Csehország	1,82	45,0	86,1	3,0	29,8	82,5	38,5	7,973	2,76	5,690	110,5	6,920	30,450	231	0,38	1,344	1,55	1,749	1,17
Észtország	1,05	20,0	63,3	4,4	27,1	85,5	35,1	35,1	8,91	4,130	80,2	5,690	20,470	3,462	5,70	236	0,27	372	0,25
Lengyelország	7,23	49,9	110,1	12,6	134,6	103,3	174,0	25,775	8,91	4,130	80,2	5,690	20,470	3,462	5,70	5,717	6,57	13,509	9,03
Lettország	1,49	28,3	85,1	8,9	43,9	74,4	56,7	1,422	0,49	3,050	59,2	16,800	16,800	380	0,44	390	0,86	929	0,62
Litvánia	1,51	40,9	84,6	8,6	52,9	81,1	68,4	3,226	1,11	3,390	65,9	7,490	15,590	748	0,86	929	0,86	929	0,62
Magyarország	2,15	62,2	81,0	4,8	76,1	76,7	98,3	13,678	4,73	4,200	81,6	6,500	25,860	973	1,60	694	0,80	3,025	2,02
Málta	0,01	32,6	100,3	1,1	47,5	93,8	614,7	93,8	1,26	4,520	87,8	6,870	20,940	138	0,23	467	0,54	687	0,46
Szlovákia	1,13	39,5	97,7	3,0	27,9	87,8	36,1	3,655	2,46	3,920	76,1	4,000	14,340	260	0,43	470	0,54	396	0,26
Szlovénia	0,47	24,3	96,2	8,1	158,0	77,0	204,2	7,110	2,46	3,920	76,1	4,000	14,340	420	0,69	544	0,63	664	0,44
Bulgária	2,56	46,0	74,1	6,8	79,7	62,0	103,0	7,973	7,20	3,670	71,3	4,530	16,420	2,373	3,91	2,001	2,30	5,428	3,63
Románia	5,51	57,5	87,7	28,6	116,5	81,7	150,5	20,842	7,20	3,670	71,3	4,530	16,420	2,373	3,91	2,001	2,30	5,428	3,63
EU-27, ill. átlag	100,00	41,5	90,6	5,6	77,4	86,3	100,0	289,384	100,00	5,148	100,0	9,051	29,914	60,756	100,00	86,973	100,00	149,596	100,00
Oroszország	395,21							91,825	31,73	2,260	43,9	4,340	14,840	2,917	4,80	19,968	22,96	17,218	11,51
Ukrajna	13,95							56,256	19,44	3,350	65,1	6,440	16,800	2,307	3,80	4,494	5,17	7,960	5,32
Brazília	196,82							77,586	26,81	2,660	51,7	4,210	26,250	40,949	67,40	212,798	244,67	39,307	26,28
Egyesült Államok	222,57							386,788	133,66	2,940	57,1	9,240	42,170	27,140	44,67	92,682	106,56	66,361	44,36

Megj.: * = a beírt adat éve az általános, de ha erre az évre nem volt adat, ott az utolsó adat került kölése; ** = a KSH által közölt országonkénti számok átlaga;

*** = EU-6 = jobb mezőgazdasággal; rendelkező országok;

+ = Mezőgazdaság, erőgazdaság és halászat nemzetgazdasági ág; ++ = Mezőgazdasági terület; 1 awu = 1 évben teljes munkaidőben foglalkoztatott dolgozó munkája (éves munkaerőegység);

Forrás: KSH. Magyar statisztikai évkönyv, 2012. 8. fejezet; A mezőgazdaság szerepe a nemzetgazdaságban, 2012. 12. fejezet; Eurostat.

1. táblázat folytatása

Ország	Állatusúség		Állati termékek termelése						A mezőg. + bruttó hozzáadott érték a nemzeti gazd. ban, %				A mezőg. bruttó kibocsátásának megoszlása					Mezőgazdasági területre jutó				a támogatás változása 2011/04 %
	2007 az EU-27 %-ában	2007 EU-27 %	összes hús term. az EU-27 ezer tonna	összes hús term. az EU-27 ezer tonna	téhnéj- tej- ezer tonna	tehnéj term. az EU-27 % -ában	egy téhnéj átlagos tejterm., kg	átl. évi tehenjét az EU-27 átlag %-ában	A mezőg. + bruttó hozzáadott érték a nemzeti gazd. ban, %	növény- termés, %	állatok és állati termék, %	szolgáltatás és más tevékenység, %	kibocsátás folyó termelői áron ezer euró/ha	kibocsátás az EU-27 átl. %-ában	támogatás, euró/ha	2011	2004–11	1998–2011	2011			
Oszlopszám	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.			
Az adat éve*	2007	2007	2007	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2012	2012	2012	2011	2011	2011	2011	2011	2011			
EU-6**	1,76	162,2	99,3	24 262	54,1	88 583	59,5	7 347	117,5	1,2	45,5	47,9	6,6	4,98	170,6	410	397	352	115,2			
EU-15**	1,17	108,1	98,3	38 000	84,7	122 312	82,1	6 922	110,7	1,7	46,5	45,5	7,9	3,31	113,4	466	451	411	113,3			
Csatl. 12**	0,98	89,9	89,8	6 879	15,3	26 671	17,9	5 209	83,3	3,8	52,8	40,1	7,1	2,43	83,2	318	335	218	252,6			
EU-27 átlag	1,085	100,0	94,5	44 879	100,0	983	100,0	6 252	100,0	2,7	49,3	43,1	7,6	2,92	100,0	400	400	325	175,2			
Magyarország	0,56	51,6	91,8	878	1,96	1 712	1,15	5 542	88,6	4,5	57,1	35,7	7,1	1,34	46,1	260	204	134	176,3			
M.o./EU-6 %	31,8	31,8	92,4	3,6	3,6	1,9	1,9	75,4	75,4	380,3	125,7	74,6	108,1	27,0	27,0	63,3	51,3	38,0	153,0			
Sorrendi:	n 27/20	n 27/20	n 27/21	n 23/13	n 23/13	n 23/18	n 23/18	n 23/15	n 23/15	k 27/24	n 27/18	n 27/20	k 27/13	n 27/22	n 27/19	n 27/21	n 27/21	n 27/21	n 27/21			
Belgium**	2,75	253,5	96,8	1 896	4,22	3 101	2,08	6 355	101,6	0,7	45,7	53,4	0,9	5,53	189,5	599	512	423	148,3			
Dánia***	1,72	158,5	100,6	2 051	4,57	4 881	3,28	8 429	134,8	1,4	34,7	59,4	6,0	3,88	133,0	381	344	344	106,7			
Egyesült Királyság***	0,86	79,3	95,6	3 600	8,02	14 246	9,56	7 849	125,5	0,7	36,9	54,2	8,9	1,60	54,9	243	253	253	91,3			
Franciaország***	0,82	75,6	97,6	5 695	12,69	24 427	16,40	6 674	106,7	1,8	57,8	34,6	7,6	2,51	86,1	352	329	329	103,7			
Hollandia**	3,35	308,8	109,1	2 661	5,93	11 627	7,80	7 537	120,6	1,6	48,2	39,2	12,6	13,22	453,3	451	486	404	118,3			
Németország***	1,06	97,7	96,4	8 359	18,63	30 301	20,34	7 236	115,7	0,9	49,4	47,0	3,6	3,11	106,5	435	393	359	123,2			
Ausztria	0,77	71,0	100,0	917	2,04	3 307	2,22	6 227	99,6	1,6	44,2	46,3	9,5	2,27	77,9	520	520	489	99,1			
Finnország	0,50	46,1	94,3	399	0,89	2 301	1,54	8 058	128,9	2,9	34,8	50,9	14,3	1,82	62,3	916	927	897	101,0			
Görögország	0,64	59,0	97,0	448	1,00	787	0,53	3 691	59,0	3,4	64,6	26,1	9,3	2,76	94,8	834	798	712	119,7			
Írország	1,42	130,9	96,6	951	2,12	5 537	3,72	4 957	79,3	2,0	26,1	68,8	5,1	1,53	52,4	469	451	391	127,2			
Luxemburg	1,22	112,4	98,4	4 178	9,31	10 479	7,03	5 961	95,3	2,0	52,5	34,2	13,4	3,62	124,1	338	339	322	112,7			
Olaszország	0,77	71,0	101,3	4 786	1,75	1 906	1,28	7 874	125,9	2,2	50,6	44,6	4,8	1,61	55,1	238	244	223	97,3			
Portugália	0,58	53,5	92,1	786	5,30	6 522	4,38	7 716	123,4	2,5	57,8	38,3	3,9	1,65	56,7	269	271	246	104,9			
Spanyolország	0,57	52,5	101,8	5 530	12,32	6 522	4,38	7 716	123,4	2,5	57,8	38,3	3,9	1,65	56,7	269	271	246	104,9			
Svédország	0,57	52,5	96,6	529	1,18	2 890	1,94	8 341	133,4	1,8	46,5	41,1	12,4	1,84	63,0	364	333	313	115,4			
Ciprus	1,68	154,8	102,4	564	1,26	2 736	1,84	7 320	117,1	2,3	48,1	47,4	4,4	4,67	160,0	269	260	162	99,2			
Csehország	0,58	53,5	92,1	564	1,26	2 736	1,84	7 320	117,1	2,3	48,1	47,4	4,4	4,67	160,0	269	260	162	99,2			
Esztorizág	0,35	32,3	85,4	3 644	8,12	12 414	8,33	5 019	80,3	3,6	45,8	44,4	9,9	0,84	28,9	228	168	108	225,8			
Lengyelország	0,72	66,4	93,5	80	0,18	842	0,57	5 129	82,0	4,0	50,7	46,8	2,5	1,36	46,5	262	196	117	242,2			
Lettország	0,28	25,8	90,3	80	0,18	842	0,57	5 129	82,0	4,0	50,7	46,8	2,5	1,36	46,5	262	196	117	242,2			
Litvánia	0,39	35,9	83,0	198	0,44	1 782	1,20	5 100	81,6	3,5	58,5	33,6	7,9	0,56	29,4	133	106	66	198,7			
Magyarország	0,56	51,6	91,8	878	1,96	1 712	1,15	5 542	88,6	4,5	57,1	35,7	7,1	1,34	46,1	260	204	134	176,3			
Málta	4,80	442,4	106,0	153	0,34	928	0,62	5 828	93,2	1,6	38,7	55,5	5,8	12,12	415,4	1238	1873	1188	86,5			
Szlovákia	1,13	104,1	94,2	135	0,30	604	0,41	5 517	88,2	3,4	49,4	40,6	10,0	1,22	41,9	260	206	151	210,4			
Szlovénia	0,38	35,0	84,4	220	0,49	1 126	0,76	3 653	58,4	2,6	51,9	46,5	1,5	2,56	87,7	513	508	369	126,0			
Bulgária	0,40	36,9	71,4	220	0,49	1 126	0,76	3 653	58,4	2,6	51,9	46,5	1,5	2,56	87,7	513	508	369	126,0			
Románia	0,43	39,6	82,7	1 007	2,24	4 527	3,04	3 776	60,4	7,5	62,0	29,1	8,9	1,40	48,1	55	54	41	1024,6			
EU-27 átlag	1,085	100,0	94,5	44 879	100,00	983	100,00	6 252	100,0	2,7	49,3	43,1	7,6	2,92	100,0	400,3	399,8	325,1	175,2			
Oroszország				7 566	16,86	31 386	21,07	3 857	61,7													
Ukrajna				2 144	4,78	10 804	7,25	4 175	66,8													
Brazília				23 890	53,23	32 091	21,54	1 382	22,1													
Egyesült Államok				42 463	94,62	89 015	59,75	9 678	154,8													

vább, hogy a növények termésátlagai csak 12-14. (10-13. oszlopok), míg az átlagos tejhozam a 15. (27. oszlop) helyezésre jök. Így pl. a búza termésátlaga csak 57,3 %-a, a kukoricáé 57,7 %-a, a burgonyáé 57,2 %-a, és az egy tehénre jutó éves tejhozam pedig 75,4 %-a az EU-6 ország átlagához viszonyítva. Az egyes országok termelési eredményei azonban még jelentősebb eltérést mutatnak. A hazai 4,20 t/ha búza termésátlaggal szemben Írország 9,86 t-át, a 6,5 t/ha kukorica termésátlagunkkal szemben Ausztria 18,39 t-át(?), míg a 25,86 t/ha burgonyával szemben Belgium 50,14 t/ha-t takarított be, és a hazai 5542 kg/tehen/év átlaggal szemben Kanadában 9678 kg, Dániában pedig 8429 kg a tehenenkénti éves tejtermelés. A mezőgazdaságban foglalkoztattak hazai 4,8 %-os aránya (4. oszlop), és az egy ha-ra jutó 76,1 awu/1000 ha munkaerő-ráfordítás (5. oszlop) nagyon magas, több mint kétszerese az EU-6-hoz tartozó országokénak, de ez utóbbi csökkenésének aránya kedvező (6. oszlop). **Ezek mellett figyelni kell arra, hogy a gazdálkodás színvonalát nem csak a termésátlagok (a fajlagos hozamok) határozzák meg, hanem (főleg) a termelés versenyképessége.**

A mezőgazdaság bruttó kibocsátása terén (30-32. oszlopok) nálunk 57,1 %-kal a növénytermelés dominál, az állattartás jelentősen lemaradt, aránya csak 35,7 %. Az EU-6 átlaga esetén ezek az arányok sokkal kedvezőbbek, a növénytermelésé 45,5 %, az állattartásé pedig 47,9 %. Szélsőséges adatok azonban e téren is vannak, pl. a növénytermelés aránya Görögországban 64,6 %, Romániában 62,0 %, míg legnagyobb az állattartás kibocsátásának aránya Írországban 68,8 % és Dániában 59,4 %. **Az ágazat eredményességét legjobban a területre jutó kibocsátás jellemzi. Ez nálunk 1,34 ezer euró/ha, mely az EU-6 országok átlagához viszonyítva csak 27 %, és alig több, mint harmada az EU-15-höz, illetve kevesebb, mint fele az EU-27-hez, és a csatlakozott-12-hez viszonyítva** (33. oszlop). E téren legjobb Hollandia 13,22 ezer euró/ha-ral. E mutató hazai „eredménytelenségére” még az sem lehet magyarázat, hogy mezőgazdaságunk az elmúlt másfél évtizedben átlagosan mintegy harmadannyi, az EU csatlakozás óta ugyancsak átlagosan kb. feleannyi, míg 2011-ben 36,7 %-kal kevesebb támogatást kapott, mint az EU-6-hoz tartozó országok (35-38. oszlopok).

Az adatok változása

Az 1. táblázat oszlopaiba többnyire egy-egy év adata kopott helyet. Ezekből az adatokból a változás mértéke és iránya sajnos nem állapítható meg. A mezőgazdaság eredménye nagyrészt az időjárástól függ, mely egyre kiszámíthatatlanabb lesz, de függ a technika, valamint a technológia fejlődésétől, valamint (főleg hazánkban) a politika alakulásától, így az évek során a mezőgazdaság minden adata jelentősen módosulhat, tehát az országok helyezésének sorrendje változik. Ennek hatását az egyes növények termésátlagával lehet szemléltetni. A hazai termésátlagok korábban (az 1950-es évektől) folyamatosan, intenzíven emelkedtek és csekélyebb kilengést mutattak, majd ez a rendszerváltás előtt megtört, a fontosabb növények termésátlaga az elmúlt mintegy 25 évben – az átlagot tekintve – az újabb fajták és technológiai megoldások ellenére alig változott. A számok azt bizonyítják, hogy a termésátlagok növekedése az utóbbi évtizedekben az egyes országokban lassult ugyan, de a fejlődés nem állt le, mértéke viszont országonként nagyon eltérő volt, és a kedvezőtlen hatások hazánkat jelentősebben érintették. Példa erre, hogy 1931-40-től 2001-2010-ig a búza termésátlaga nálunk csak 2,88-szorosára, míg az élenjáró nyugati országokban 3,41-szorosára nőtt annak ellenére, hogy hazánkban 1931-40-ben a termésátlag csak 1,4 t/ha, míg az élenjáróknál már akkor is 2,36 t/ha volt, és köztudott, hogy a nagyobb termésátlag intenzívebb növelése sokkal több „figyelmet” igényel, mint a csekélyebb hozamok esetében. Így náluk a 2001-2010 évek átlaga a hazai 4,03-dal szemben náluk 7,81 t/ha lett, és a rendszerváltás előtti és utáni időszak növekedése is nagyobb volt az élenjáróknál, mint nálunk.

Kivételes volt a mezőgazdaságunk által elért tejtermelés, mely az 1950. évi 1424 liter/tehen hozamot szinte napjainkig növelni tudta (1990-ben 4935, 2007-ben 6788, 2011-ben 6670 liter/tehen). **Ez főleg annak köszönhető, hogy folyamatosan mérséklődött az 1-2 tehenet tartó gazdaságok száma, és nőtt a nagyobb telepeké, melyek megfelelőbb szakemberekkel rendelkeztek.** (2010-ben a tehenállomány 72,1 %-a 100-nál több, illetve 54,4 %-a 500-nál több egyed tartó telepen volt. Sajnálatos, hogy a rendszerváltás után a szántóföldi növénytermelésnél nem ez a folyamat zajlott, sőt számottevő „visszarendeződés” követke-

zett be, így ez idézhette elő a mezőgazdaság jelenlegi kedvezőtlen állapotát.) Az adatok szerint ugyanis a „kis” telepeken a tejhozam általában sokkal mérsékeltebb, mint a „nagy” telepeken. Természetesen azonban az, hogy megfelelő hozzáértéssel a „kis” telepeken is lehet kiváló tejhozamot elérni, de a gyakorlatban ez sajnos egyedi esetnek számít.

Fontos itt is kiemelni, hogy a mezőgazdasági termelés volumenét és a fajlagos hozamokat tekintve nem az EU az egyedüli „nagy hatalom”, mert pl. Brazília, USA stb. is erőteljesen fejlődnek, és már ma is jelentősen (talán döntően) befolyásolják a nemzetközi piacokat. Várható, hogy a mezőgazdasági termelés és kereskedelem (előbb-utóbb) nemzetközivé fejlődik, így a hazai termőföldek művelőjét nem a különböző bizottságoknak kellene „kijelölniük”, hanem célszerűbb volna, ha erről a gazdálkodás eredményessége (vagyis a verseny) döntene.

Összegzés

A statisztikai adatok alapján látható, hogy Magyarország mezőgazdasági teljesítménye – különösen az EU-6 jobb mezőgazdasággal rendelkező országok adataihoz viszonyítva – még a közepes szintet sem éri el. Tévesnek ítélni az a minduntalan hangoztatott „megállapítás” is, hogy **hazánk mezőgazdasága „kiváló” természeti adottságokkal rendelkezik.** Szakértők véleménye szerint ugyanis az egyes országok mezőgazdaságának természeti adottságait (hitelt érdemlően) napjainkig még senki nem mérte fel, és nem minősítette. Realisabb lehet az a vélemény, mely szerint hazánk átlagos talajadottságai legfeljebb közepesek. Vízlelátottságunk jelentős beruházások eredményeként lehetne jó, de ezek hiánya miatt a múltban sem volt jó, és most sem az. Éghajlatunk sem kedvező, és ennek rosszabbodása szinte teljesen biztosra vehető. Mindezek ellenére mezőgazdasági termelésünk természeti feltételeit nem mondhatjuk kedvezőtlennek, de az sem állítható, hogy más EU országok sokkal kedvezőbb természeti adottságokkal rendelkeznének. Mérsékelt eredményeink okát tehát nem itt, hanem beruházási (műszaki-technológiai) és főleg szakmai hiányosságokban kell keresni, melyekre nagyon sok statisztikai adat áll rendelkezésre. Fő ok (és ezt ugyancsak statisztikai adatok bizonyítják) egyértelműen a kedvezőtlen birtokszerkezet.

Dr. Gockler Lajos